

CEFEIDY

Niektóre hviezdy menia jasnost

Niektóre gwiazdy zmieniają jasność

**Delime ich na fyzikalne
a geometricke**

**Dzielimy je na zmienne fizyczne
i geometryczne**

**Jednym z typov fyzikalnych
premennych hviezd su pulzujuce,
ku ktorym radime cefeidy (typ
delta Cephei)**

**Jednym z rodzajów gwiazd fizycznie
zmiennych sa wiazdy pulsujące, do których
zaliczamy klasyczne cefeidy**

Zmenu jasnosti hviezd mozeme pozorovat vizualne.

Zmiany jasności gwiazd możemy obserwować wizualnie

Pozerat sa na nebo volnym okom...

Spoglądając na niebo
nieuzbrojonym okiem...

... alebo pozerat cez opticky pristroj.

... albo używając przyrząd optyczny

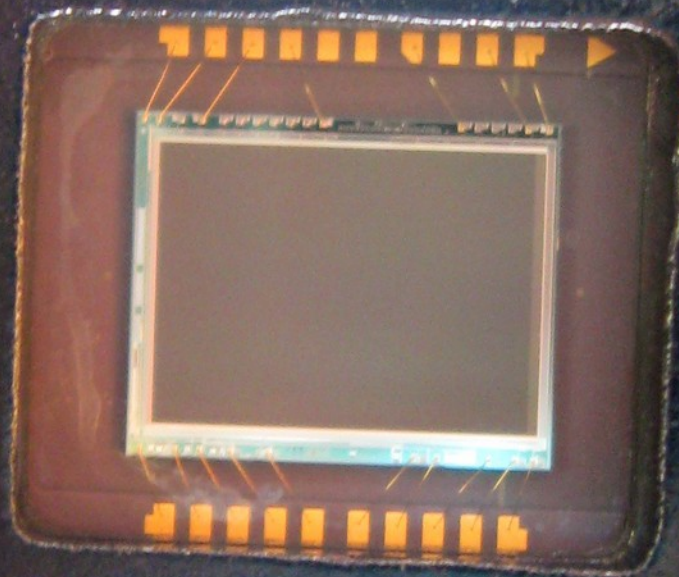

Objektivne pomery jasnosti mozu byt urobene napriklad pomocou CCD kamery

Obiektívne pomery jasnosti možemo vykonať užívajúc na príklad kameru CCD

Najważniejsza jej część to element światłoczuły

Zakladnou castou je svetlocitlivy cip

Kamera ma filtr RGB, dzięki czemu można wykonywać pomiary spektrofotometryczne

Castou kamery su aj RGB filtre, vdaka ktorym je mozne robit spekrofotometriu.

Nase pozorovacie pristroje:

- Kamera CCD
- Teleobjektiv
- Notebook

Zistenie zorneho pola

Dlhsia mierka

Kratsia mierka I

Dlhsia mierka = $19,5 \cdot$ kratsia mierka

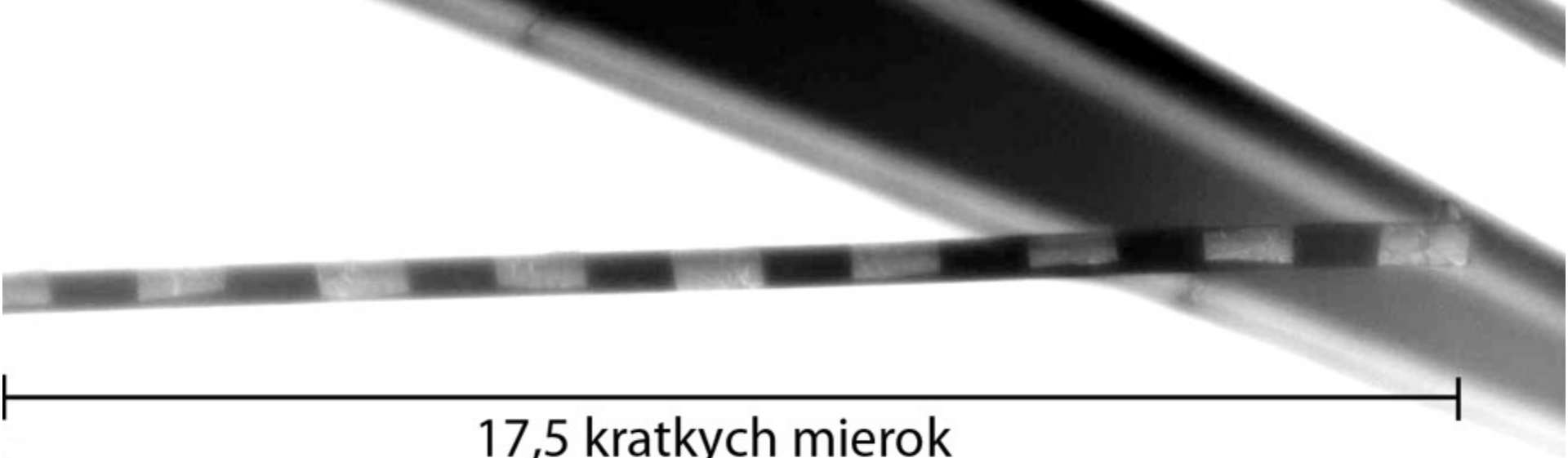
Wyznaczanie
pola widzenia

**Zistenie
zorneho pola**

**Wyznaczanie
pola widzenia**

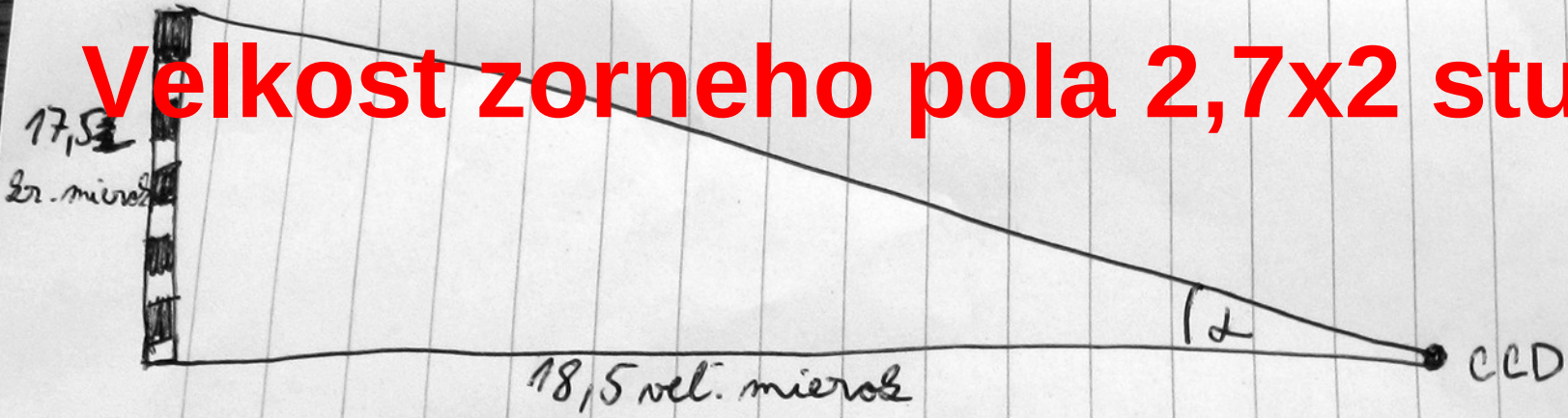
17,5 kratkych mierok

dlzka snimky = 18,5 kratkych mierok

rozmery snimky = 1360x1024 pixelov

Rozmiar klatki

Velkost zorneho pola 2,7x2 stupna

$$\operatorname{tg} \alpha = \frac{17,5}{18,5 \cdot \mu}$$

$$\alpha = \frac{17,5}{18,5 \cdot 19,5}$$

$$\alpha = 0,048 \text{ rad}$$

$$\underline{\underline{= 2,7^\circ}}$$

Pole widzenia

$$\operatorname{tg} \alpha = \alpha$$

$$\beta = \frac{1024 \cdot 2,7}{1360}$$

$$\underline{\underline{\beta = 2^\circ}}$$

~~SU Cyg~~

delta Cep

SU Cyg

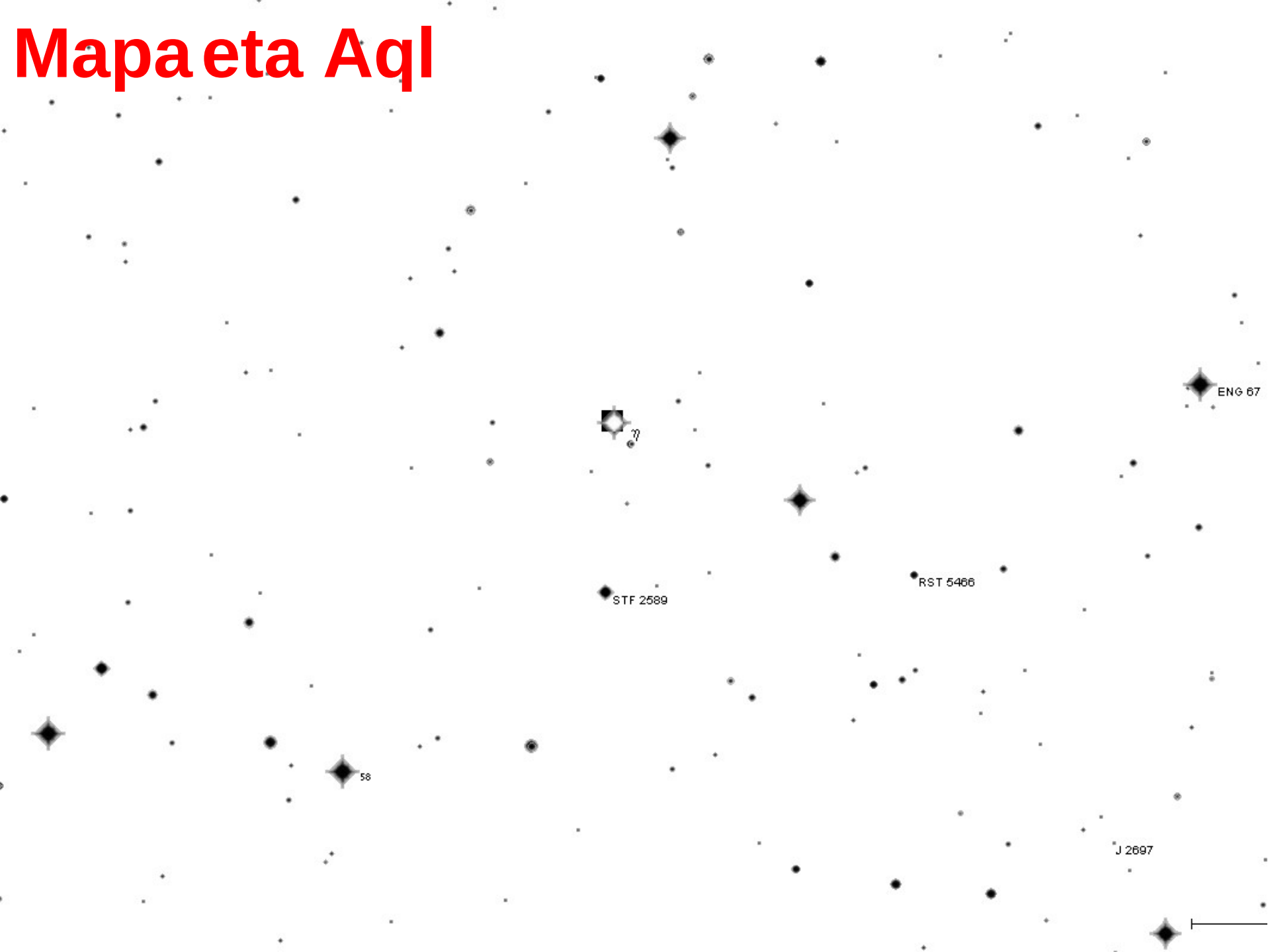
eta Aql

U Aql

Cefeidy planowane do obserwacji

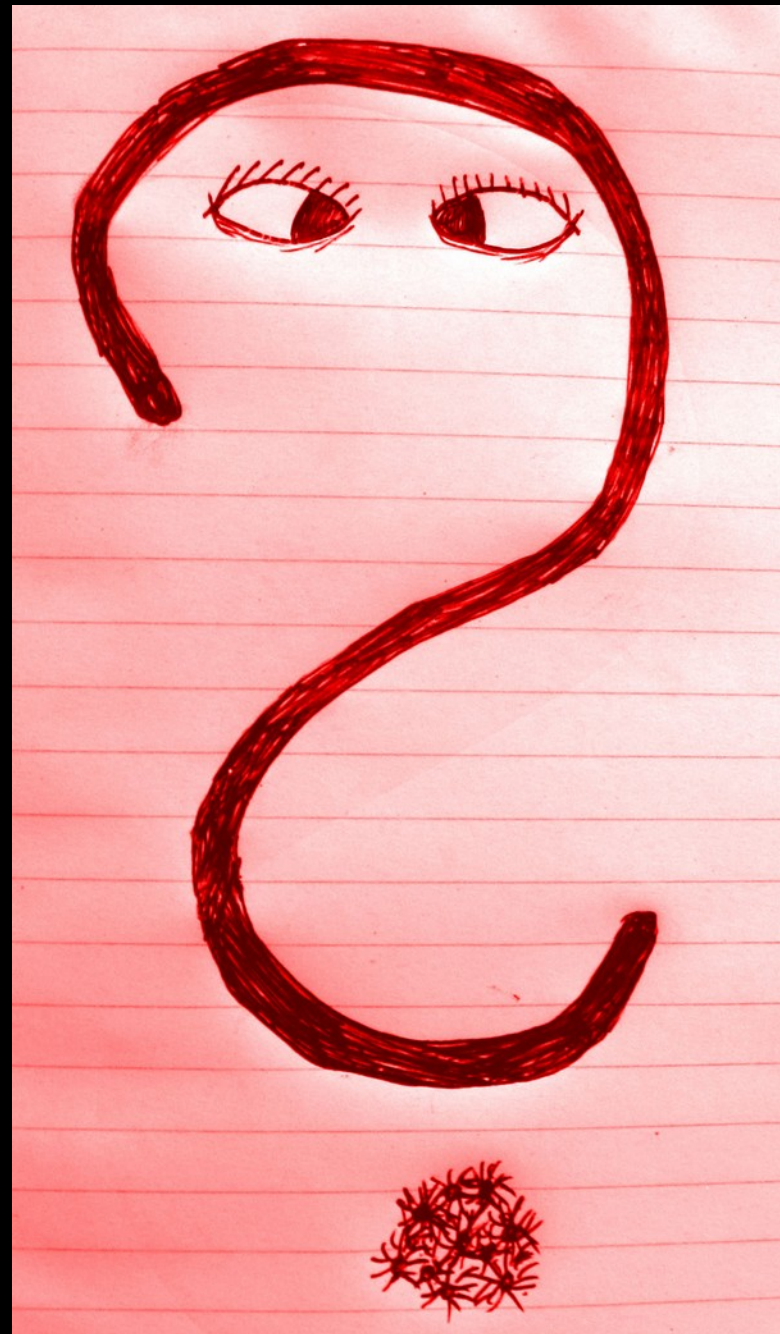
Nase cefeidy

Mapa eta Aql

**Preco
vlastne
pozorujeme
cefeidy?**

Po kiego licha
obserwujemy
cefeidy?

Hlavnou príčinou, prečo pozorujeme cefeidy je určenie ich vzdialenosti od Zeme.

$$M_V = -2.8 \log P - 1.43$$

M_V = absolútna jasnosť hviezdy

P = perioda v dňoch

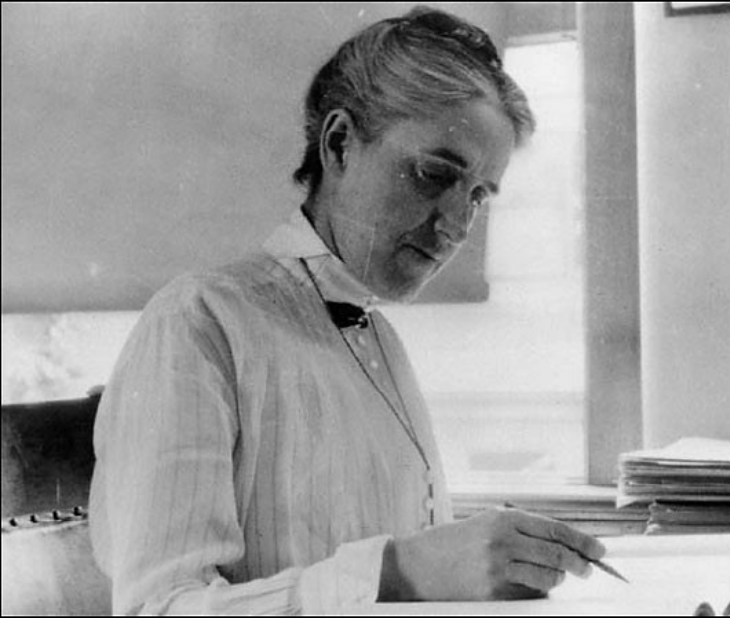

Główną przyczyną jest
wyznaczenie skali odległości we
Wszechświecie

$$M_V = -2.8 \log P - 1.43$$

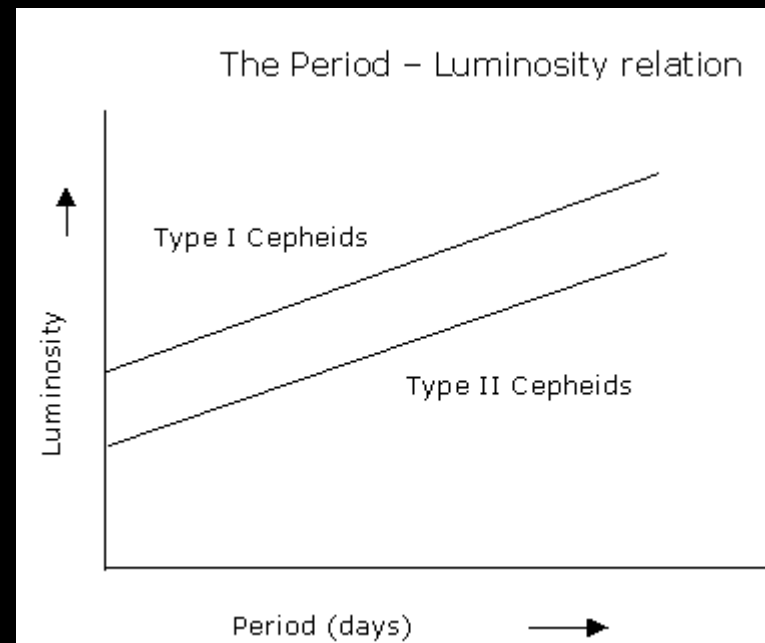
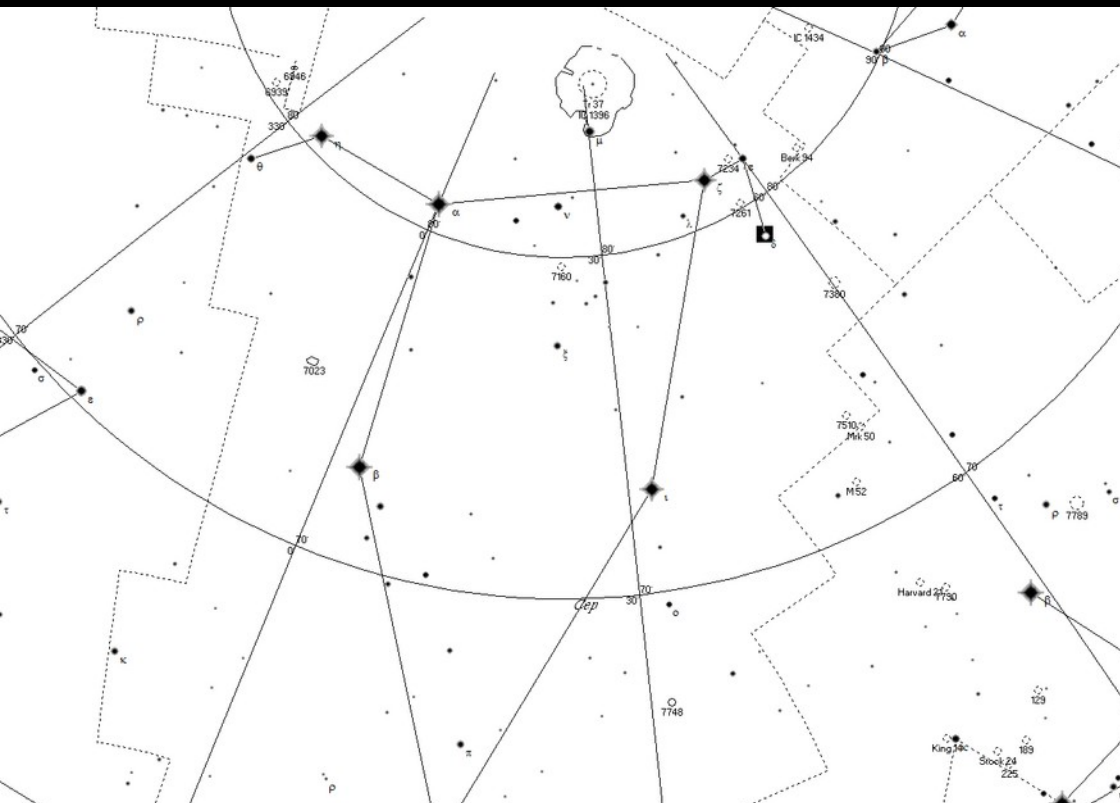
M_V = jasność absolutna

P = okres zmienności w dniach

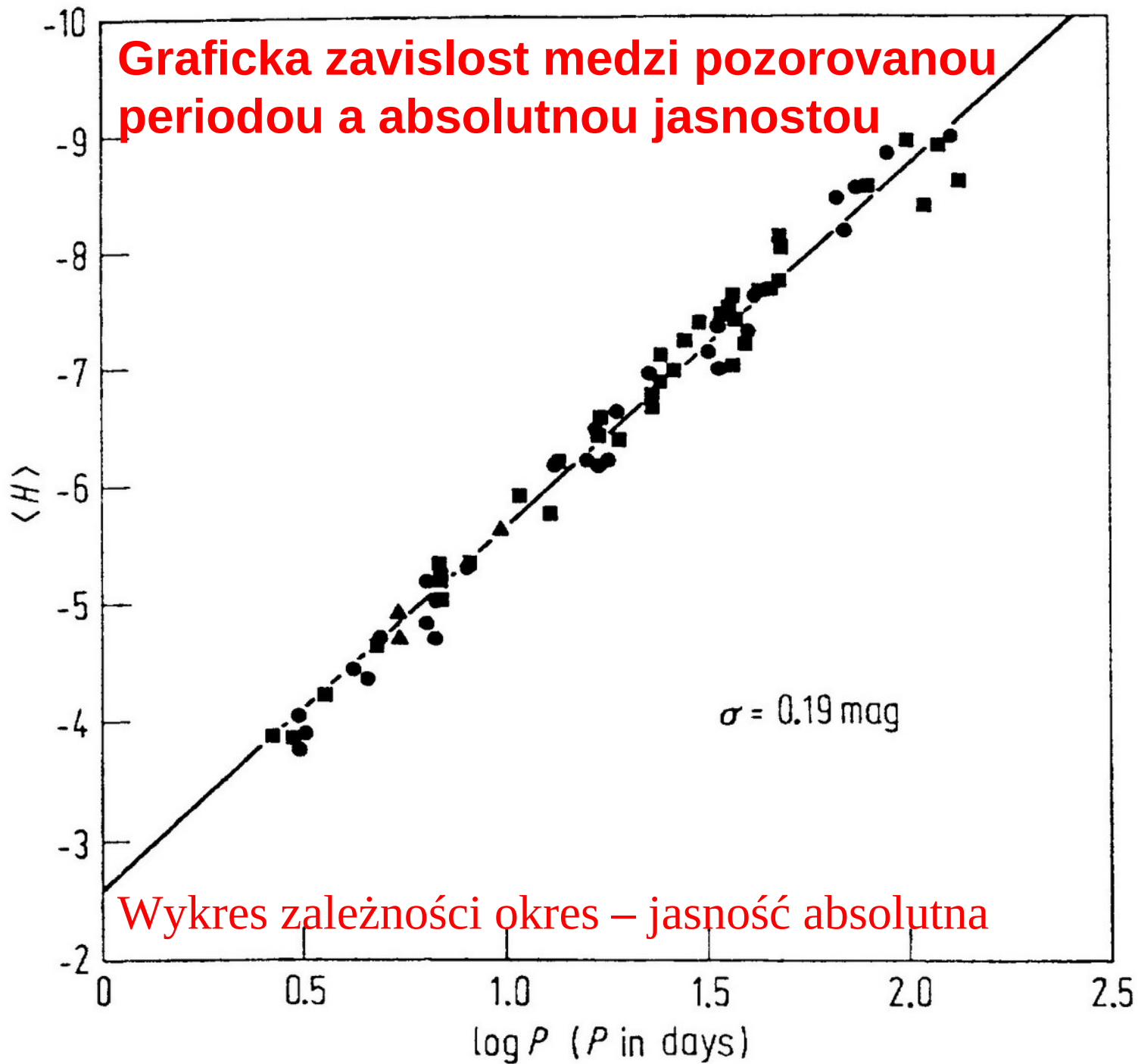

Henrietta Leavitt v roku 1912 zistila zavislost absolutnej jasnosti od periody.

W roku 1912 H. Leavitt zauważyła zależność jasności absolutnej od okresu zmienności

Graficka zavislost medzi pozorovanou periodou a absolutnou jasnostou

Wykres zależności okres – jasność absolutna

Stanowisko obserwacyjne
Pozorowacie stanowisko

Gain 24
Offset 53

Monochrome
 Dark Sub

1.0
0.0002

Preview
Auto exp
LIVE

Ctrl

CCD Temp
21,0C

Count Down
00:00

Combine

Min Quality % 30

Evaluation Count 5

Image Process
Deep Sky

Object Name
Deep Sky

Save Options ...

Save all Uncombined images

Image Quality

Zasilnienie
Wzmocnienie
Expozycja

Nastawienie
Ustawienia

DS11 Image Files

Stats Telescope

Histogram 32255

16086 22172

Auto Contrast
 Shadow Enhance

1 1

Magic Eye Focus

DS11 Image Files

Tracking Image Scaling

Dark Spot Best Fit 100 Zoom

Draw box around object for tracking

Obraz

Ekspozycja

Histogram

N

Expozycja: 0,5 sekundy, D = 65 mm

eta

TYC 481-3359-1

13.33 mag

58

**Pole widzenia s obiektywem
SONNAR 2,8x180 = 2,7x2 stopnia!!!
Pole widzenia 2.7 x 2 stopnie**

1°

V1051

2453559.5020	3.71	2005-07-08.002	URB	2005-11-23	3.71-0V
2453569.4420	3.81	2005-07-17.942	DPV	2005-12-31	3.71-1V2-4.02
2453574.3400	3.52	2005-07-22.840	URB	2005-11-23	3.42-2V4-3.71
2453575.3650	3.63	2005-07-23.865	URB	2005-11-23	3.24-5V1-3.71
2453576.3870	3.81	2005-07-24.887	DPV	2005-12-31	3.71-1V2-4.02
2453578.4060	4.11	2005-07-26.906	DPV	2005-12-31	4.02-1V3-4.36
2453579.4330	4.28	2005-07-27.933	DPV	2005-12-31	4.02-3V1-4.36
2453580.3680	4.13	2005-07-28.868	DPV	2005-12-31	4.02-1V2-4.36
2453581.4160	3.59	2005-07-29.916	DPV	2005-12-31	3.36-2V1-3.71
2453582.3880	3.68	2005-07-30.888	URB	2005-11-23	3.43-5V0.5-3.71
2453582.4220	3.71	2005-08-01.922	DPV	2005-12-31	3.71-0V
2453583.3620	3.92	2005-08-02.862	DPV	2005-12-31	3.71-2V1-4.02
2453585.3510	3.94	2005-08-03.811	DPV	2005-12-31	3.71-3V1-4.02
2453585.3630	4.02	2005-08-04.833	DPV	2005-12-31	4.02-0V
2453585.4670	4.11	2005-08-02.967	DPV	2005-12-31	4.02-1V3-4.36
2453586.4200	4.30	2005-08-03.920	DPV	2005-12-31	4.02-5V1-4.36
2453589.3600	3.60	2005-08-06.860	URB	2005-11-23	3.43-3V2-3.71
2453608.3870	4.28	2005-08-25.887	URB	2005-11-23	4.02-3V1-4.36
2453610.3250	3.62	2005-08-27.835	DPV	2005-12-31	3.36-3V1-3.71
2453612.4140	3.87	2005-08-29.814	DPV	2005-12-31	3.71-2V2-4.02
2453612.4150	3.48	2005-08-29.815	URB	2005-11-23	3.36-2V4-3.71
2453613.3400	3.96	2005-08-30.840	DPV	2005-12-31	3.71-4V1-4.02
2453613.4470	3.81	2005-08-30.947	URB	2005-11-23	3.71-1V2-4.02
2453614.4070	4.02	2005-08-31.907	URB	2005-11-23	4.02-0V
2453615.4180	4.13	2005-09-01.918	DPV	2005-12-31	4.02-1V2-4.36
2453616.4190	5.07	2005-09-02.937	URB	2005-11-23	3.71-5V1-4.02
2453619.4700	3.22	2005-09-05.876	URB	2005-11-23	3.36-2V1-3.71
2453619.4710	3.84	2005-09-05.874	DPV	2005-12-31	3.36-4V1-3.71
2453622.2950	4.16	2005-09-08.795	DPV	2005-12-31	4.02-1V2-4.45

Surove

odhadly

Dane

obserwacyjne

Graf zmian jasności cefeidy eta Aquilae

Wykres zmian jasności

MCV v1.38.090228 G:\etaaaqlhodnoty.txt original data magnitude 16

File Approximation Form Options View Reduction Period Color Help

184 pozorovani počas strnastich rokov

3,4200
m

184 obserwacje w ciągu 14 lat

CEFEIDY

KINGSTON (G:)

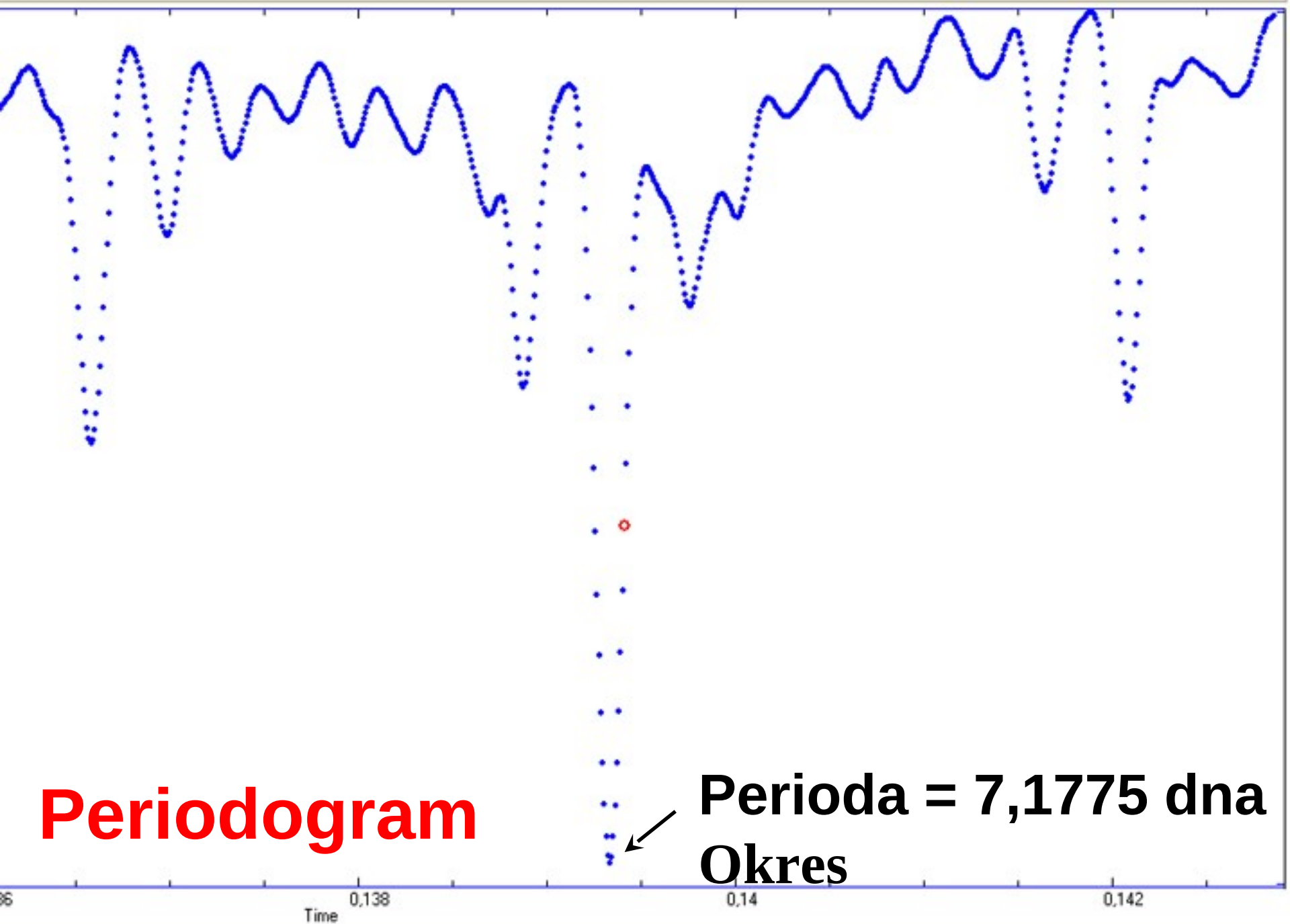
mcv

Adobe Photoshop - [...]

PL

13:18

Periodogram

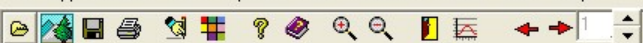
**Perioda = 7,1775 dna
Okres**

Krivka jasnosti

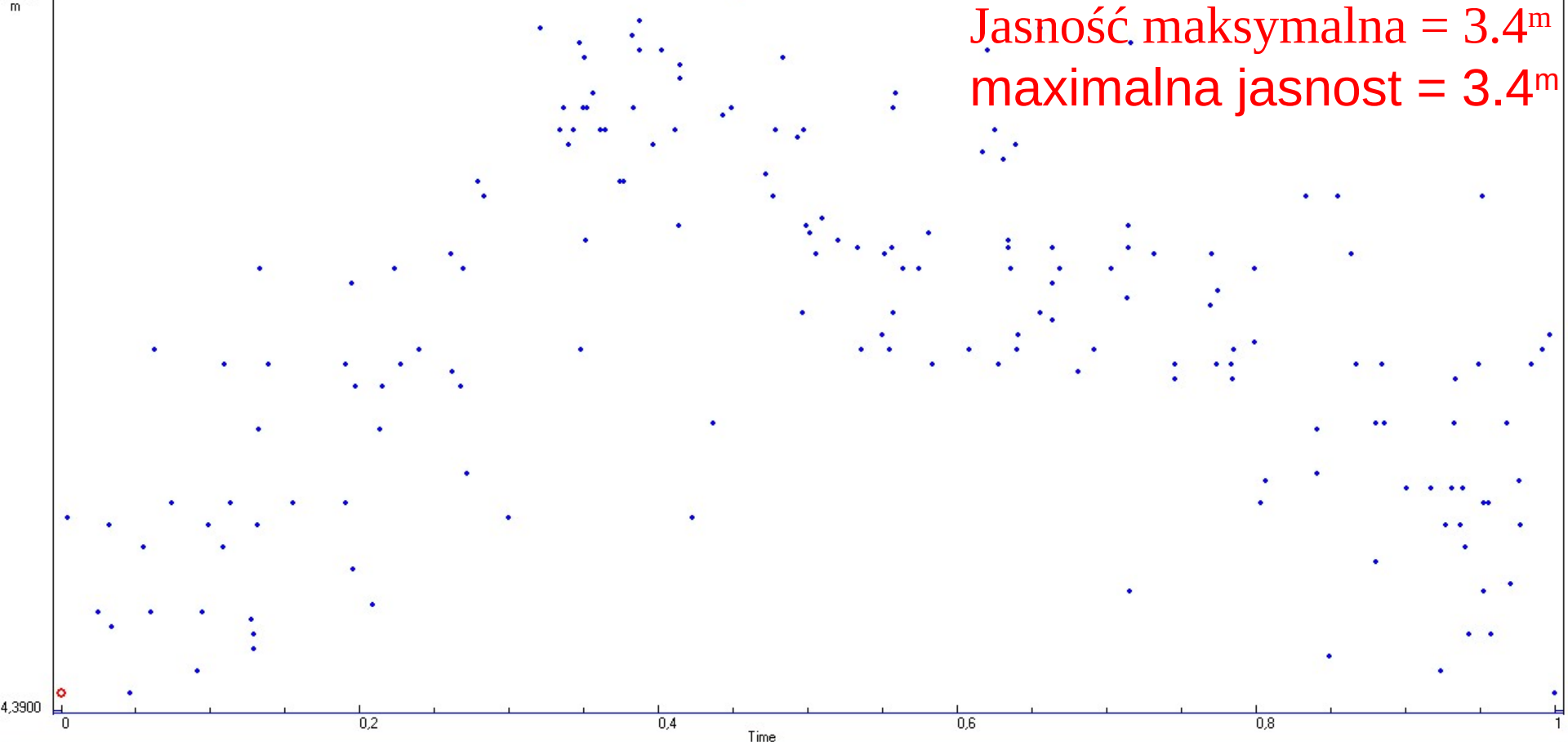
Krzywa zmian blasku

MCV v1.38.090228 G:\etaaaqlhodnoty.txt original data magnitude 16

File Approximation Form Options View Reduction Period Color Help

3,4200
m

Jasność maksymalna = 3.4^m
maksymalna jasnost = 3.4^m

1,00820 3,6499135 Current point = 95 1 0,0000000 4,3900000 2450607,516 179 points 95 to 273

$$M_V = -2,8 \cdot \log P - 1,43$$

$$M_V = -2,8 \cdot \log 7,1775 - 1,43$$

$$M_V = -3,8 \text{ mag}$$

$$m_V - M_V = 3,4 + 3,8 \text{ mag} = \underline{\underline{7,2 \text{ mag}}}$$

$$\Delta \text{ mag} = -2,5 \cdot \log \frac{J_2}{J_1}$$

$$7,2 \text{ mag} = -2,5 \cdot \log \frac{J_2}{J_1}$$

$$\log \frac{J_2}{J_1} = \frac{7,2}{2,5}$$

$$\log \frac{J_2}{J_1} = 2,88$$

$$\frac{J_2}{J_1} = 10^{2,88}$$

$$\underline{\underline{\frac{J_2}{J_1} = 760}}$$

Gwiazda eta Aquilae
świeci na niebie 760
razy słabiej, aniżeli
świeciła by z odległości
10 parseków

Hwiezda eta Aql
świeci na niebi 760-
krat mniej jasne ako
zo vzdialenosti 10
pc.

$$\frac{D_1}{D_2} = \sqrt{\frac{J_2}{J_1}}$$

$$\frac{D_1}{D_2} = \sqrt{760}$$

$$\frac{D_1}{D_2} = 28$$

$$D_2 = 10 \text{ pc}$$
$$D_1 = 10 \text{ pc} \cdot 28$$
$$D_1 = 280 \text{ pc}$$
$$D_1 = 280 \cdot 3,26 \text{ ly}$$
$$D_1 = 913 \text{ ly}$$

$$P = 7,1775 \pm 0,05$$

$$P_1 = 7,182$$

$$P_2 = 7,172$$

$$\Delta P = 0,01$$

$$\Delta = \frac{1\%}{7} = 0,002 = 0,2\%$$

$$D_1 = 913 \text{ ly} \pm 2 \text{ ly}$$

Z rachunków wynika, że jej odległość od Ziemi wynosi 913 lat świetlnych

Z vypoctu vypliva, ze vzdialenost tejto cefeidy od Zeme je 913 svetelných rokov.

ZHRNUTIE

1 – naučili sme sa zaobchádzať s teleskopom a kamerou CCD

2 – naučili sme sa robiť mapky vybraných objektov na nebi

3 – spracovali sme výsledky vizuálnych pozorovaní premennej hviezdy η Aql

4 – vypočítali sme periodu zmeny jasnosti a z toho vzdialenosť pozorovanej hviezdy

**Dakujeme za
spolupracu**